

Onderzoeksverantwoording Pilotvragenlijst Ondernemerspanel Fryslân

Organisatie, steekproef en werving voor een pilotvragenlijst van een representatief panel van Friese ondernemingen

10 maart 2026

In 2025 en 2026 heeft Planbureau Fryslân een pilotvragenlijst gemaakt voor ondernemers in Fryslân. Deze pilot was bedoeld voor een eerste studie naar de doelen van Friese ondernemers, hoe zij omgaan met drie transitieën in de Friese economie (de overgang van een lineaire naar een circulaire economie, van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen, en van analoge naar digitale technologie). Deze uitvraag was ook bedoeld als startpunt van een ondernemerspanel waarbij met regelmaat vragen uitgestuurd worden naar een groep Friese ondernemers.

In deze verantwoording wordt uitgelegd hoe het project voor het uitzetten van een pilotvragenlijst en een mogelijk daaruit voortkomend panel is opgezet, hoe de pilotvragenlijst ontworpen is, hoe een steekproef is samengesteld en benaderd, en wat de respons op de uitvraag was.

Projectorganisatie

Draagvlak

In de tweede helft van 2024 heeft Planbureau afgetast of een ondernemerspanel zou kunnen voorzien in een behoefte bij overheden en ondernemersvertegenwoordigers. Hierop werd instemmend gereageerd.

Begeleidingscommissie borgt kwaliteit van onderzoek

Planbureau Fryslân werkt bij grotere onderzoeken vaak met een begeleidingscommissie waarin diverse experts vanuit verschillende invalshoeken meedenken. Zo ook bij dit project. De begeleidingscommissie van het Ondernemerspanel bestaat uit een beleidsmedewerker economie van de gemeente Leeuwarden, een adviseur van Ynbusiness, een universitair docent van Campus Fryslân en een vertegenwoordiger van ondernemers.

De begeleidingscommissie gaf: richting aan de vragenlijst, feedback op een concept van de vragenlijst, een selectie welke onderwerpen in het eerste factsheet komen. Tevens zal de begeleidingscommissie betrokken worden bij een evaluatie en volgende vragenlijsten.

Totstandkoming vragenlijst

De pilotvragenlijst is opgesteld door het projectteam op basis van open onderzoeksvragen voor de situatie in Fryslân, koppeling met de wetenschappelijke literatuur en advies van de begeleidingscommissie. De begeleidingscommissie adviseerde om in de vragenlijst vooral aan te sluiten bij de Regionale Innovatie Strategie (RIS-3). Drie van de thema's zijn als zelfstandige blokken in de vragenlijst gekomen:

- Van lineaire naar circulaire economie
- Van fossiele naar hernieuwbare energie
- Van analoog naar digitaal

Het vierde thema van RIS-3, van zorg naar positieve gezondheid, sloot minder goed aan bij ondernemers die niet betrokken zijn bij het zorgdomein en is daarom niet meegenomen in de vragenlijst. Wel was er vanuit Planbureau Fryslân de wens om het

onderzoeksthema brede welvaart in de vragenlijst te verwerken en meer zicht te krijgen op clustervorming. Daaruit is er een vierde blok vragen gemaakt.

Andere voorwaarden voor de vragenlijst waren:

- Aanknopingspunten bieden voor o.a. beleidsmakers; de uitkomsten moeten bijvoorbeeld handvatten bieden voor nieuw beleid.
- Niet te lang zijn, en interessant zijn voor ondernemers; zo motiveren we ondernemers maximaal om de vragenlijst in te vullen (ten behoeve van maximale respons)
- Aanvullend zijn op wat uit ander onderzoek bekend is; zo voorkomen we dubbel werk voor ondernemers en voor onszelf

Een aantal vragen zijn overgenomen van RaboResarch NEx-T-enquête. Dit gaat om:

- De stelling: ons bedrijf vindt dat alle medewerkers samen een afspiegeling van de samenleving moeten zijn
- Stelling: ons bedrijf streeft naar gebruik van 100% groene energie
- Stelling: er is voor ons bedrijf een rol weggelegd om de verscheidenheid van planten en dieren te beschermen (formulering in ondernemerspanel-vragenlijst: “Ons bedrijf draagt bij aan meer biodiversiteit.”)
- Stelling: ons bedrijf streeft naar 100 % recycling en hergebruik van producten en materialen
- Stelling: ons bedrijf heeft een strategie om recycling en hergebruik van producten en materialen te bevorderen

Dit biedt wellicht de mogelijkheid om bij de duiding van de Friese uitkomsten een vergelijking te maken met landelijke gegevens.

Bij de formulering van vragen lopen we vooruit op een meerjarige uitvraag, waaruit een trend zou kunnen worden waargenomen. Dat betekent dat dezelfde vragenlijst na twee of drie jaar opnieuw aan ondernemers zou moeten worden voorgelegd.

De conceptvragenlijst is aan de begeleidingscommissie voorgelegd en suggesties zijn veelal overgenomen.

Steekproef

De doelpopulatie van Ondernemerspanel Fryslân zijn ondernemingen die gevestigd zijn in Fryslân. Het steekproefkader om deze doelpopulatie te bereiken is een database met vestigingen van bedrijven in Fryslân. Deze database staat onder beheer van de Provincie Fryslân, en kan dus niet vrij benaderd worden. Voor toegang tot de lijst met vestigingen hebben we dus samengewerkt met de provincie, op basis van een gebruiksovereenkomst.

Voor het benaderen van een steekproef van Friese ondernemers hebben we e-mailadressen van ondernemingen in Fryslân ontvangen van de Provincie Fryslân. Voor het benaderen van ondernemers stelde de Provincie Fryslân e-mailadressen beginnend met “info” beschikbaar. Dit maakte de e-mailadressen algemener en daarmee minder privacygevoelig, maar zorgde ook voor vervuiling van het steekproefkader. Door te filteren op “info”-e-mailadressen kunnen bepaalde soorten ondernemingen

systematisch buiten het steekproefkader zijn gevallen. Bij de voorzetting van het ondernemerspanel blijft het verbeteren van het steekproefkader een aandachtspunt.

Aanschrijving en Respons

Om onze steekproef te benaderen hebben we e-mails gestuurd naar de e-mailadressen in het adressenbestand. De eerste aanschrijving vond plaats op 4 en 5 december. Zie Bijlage A voor de e-mail waarmee de eerste aanschrijving is gedaan. Op 17 december is een herinnerings-e-mail gestuurd aan e-mailadressen waarvan de naar dat e-mailadres gestuurde vragenlijst nog niet was ingevuld. Deze herinnerings-e-mail staat in Bijlage B.

Uiteindelijk zijn 14.105 vragenlijsten verzonden en 899 terugontvangen. Opmerkelijk is dat 11 % van de respondenten die de vragenlijst wel volledig invulden niet instemden met het privacyreglement, waardoor we uiteindelijk 812 ingevulde vragenlijsten hebben kunnen gebruiken voor onze analyse.

Door verouderde en ongeldige e-mailadressen waren er bij de aanschrijving veel om technische redenen afgewezen mails. Dit heeft het e-mailadres dat gebruikt werd voor het aanschrijven gevoeliger gemaakt voor uitfiltering door spamfilters. Door deze twee dingen mislukten veel aanschrijvingen. Vóór het versturen van de herinneringsmail is dit zo veel mogelijk opgelost. Maar bij toekomstige herwervingen is het opstellen van een beter steekproefkader ook hierom de moeite waard.

Analyse groep respondenten

Representativiteit

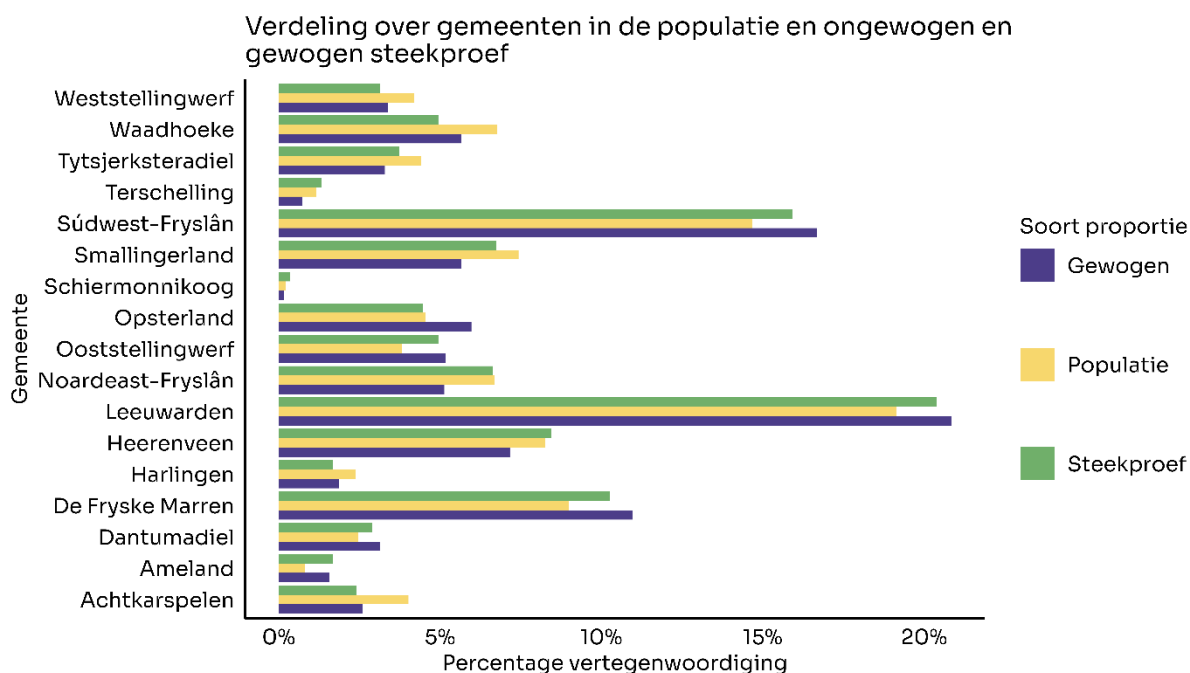
Om te kijken of de respons representatief was voor ondernemingen in Fryslân in het algemeen hebben we de respons op een aantal kenmerken vergeleken met de populatie van Friese ondernemingen. De uiteindelijke groep van 812 respondenten die de vragenlijst hebben afgerond en hebben ingestemd met het privacyreglement leek in vestigingsgemeente redelijk representatief. In de omvang van bedrijven waren eenmansbedrijven ondervertegenwoordigd, terwijl grotere bedrijven oververtegenwoordigd waren. Hier is met weging op gecorrigeerd. Wat betreft sectoren waren er duidelijke verschillen tussen de uiteindelijke steekproef en de populatie. Daarbij is het ook de vraag of onze uitvraag van de sector van een onderneming door respondenten goed in te vullen was.

Met een erg lage respons bestaat er een risico dat de kenmerken die de kleine groep reagerende ondernemingen bereid maakt om mee te doen ze niet representatief maakt. De respons was 5,8%, in de buurt van de respons voor het inwonerspanel van Planbureau Fryslân (Panel Fryslân Onderzoeksverantwoording, 2023). Dit is geen extreem laag percentage voor een enquête-uitvraag. Op basis van de ervaring van het inwonerspanel denken we dat we scherp moeten blijven op de representativiteit van het ondernemerspanel, maar dat er geen acuut gevaar is dat de vragenlijst niet representatief is doordat de lage respons alleen een afwijkende groep ondernemers over laat.

Bespreking steekproefverdeling per achtergrondkenmerk

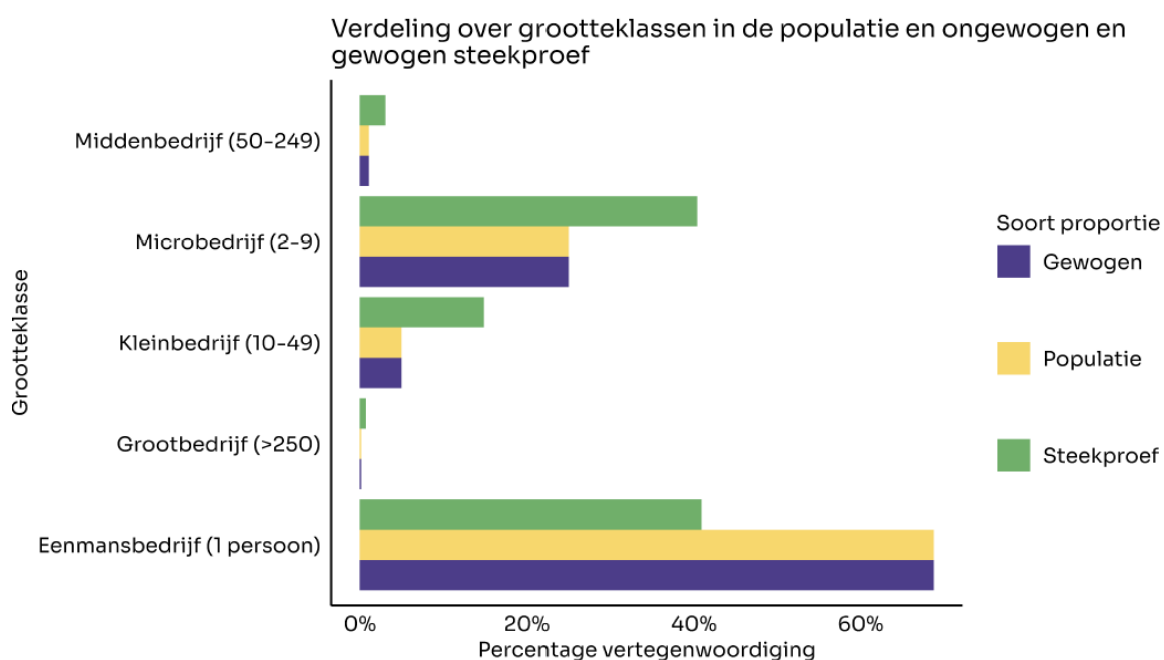
Locatie

De verdeling van respondenten liet over de hele provincie geen grote afwijkingen tussen de steekproef en de populatie zien. Omdat sommige gemeentesteekproeven klein zijn terwijl correctie niet nodig lijkt, is op gemeente niet gewogen.

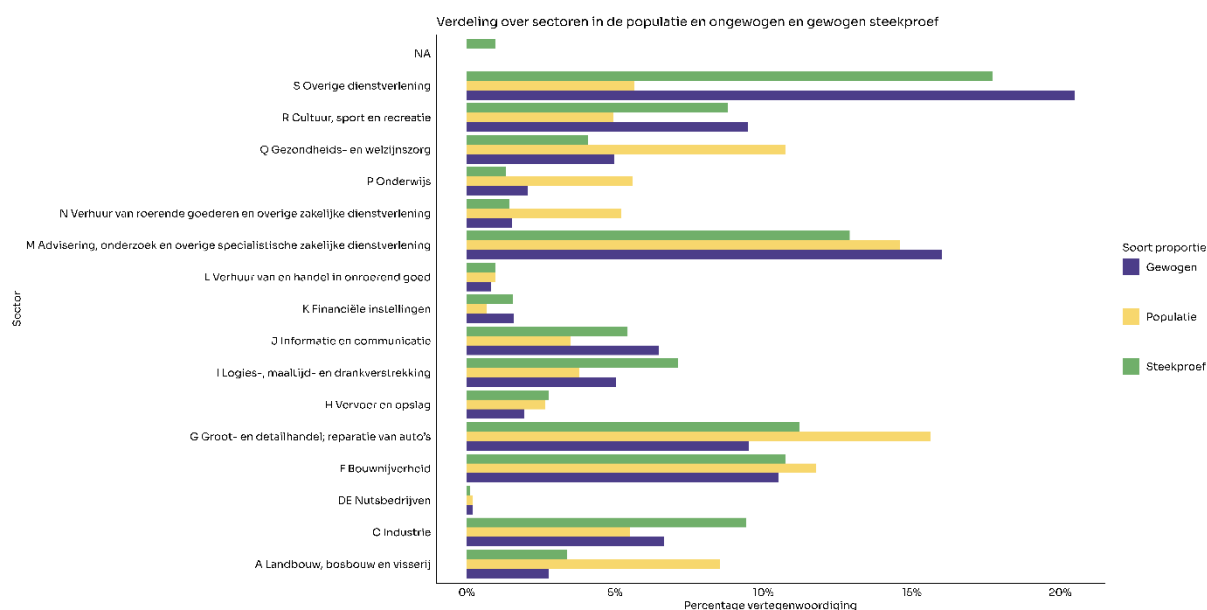
Omvang

De respons kent een ondervertegenwoordiging van eenmansbedrijven (zzp'ers) en oververtegenwoordiging naar de andere grootteklassen. Zie onderstaande grafiek. Hiervoor is bij de analyse van de data gecorrigeerd door middel van weging. Door weging worden ondernemingen niet langer ieder als één onderneming meegeteld, maar worden ondernemingen uit ondervertegenwoordigde groepen zwaarder meegeteld en ondernemingen uit oververtegenwoordigde groepen minder zwaar.

Bedrijfseconomische sector

De ondernemers hebben zelf aangegeven in welke sector hun bedrijf valt. Er is in de vragenlijst dus geen gebruik gemaakt van SBI-codes, terwijl in onderstaand staafdiagram wel wordt vergeleken met SBI-codes. Vooral bij Overige dienstverlening zien we een oververtegenwoordiging. Dit kan te maken hebben met een ander betekenis die ondernemers aan de sectornamen geven en daarmee wordt weging riskant. Om die reden is afgezien van weging op sector, hoewel dat eigenlijk wel wenselijk was. Hier wreekt zich dat het uitgangsbestand met e-mailadressen geen informatie over de sector bevatte.

Naast vestigingslocatie, bedrijfsomvang en sector hebben we als achtergrondgegevens ook de ontwikkelingsfase van ondernemingen en de omzetcategorie van ondernemingen uitgevraagd. De verdeling van die kenmerken is hieronder ook te zien, maar we konden deze kenmerken niet vergelijken met een verdeling voor alle ondernemingen in Fryslân.

Ontwikkelingsfase

Bedrijven hebben aangegeven in welke ontwikkelingsfase hun bedrijf verkeert. In een nieuwsbericht zal/is ingegaan op een analyse naar dit onderscheid in ontwikkelingsfase. Bijvoorbeeld: ondervinden ondernemers in verschillende fasen andere belemmeringen?

Ontwikkelingsfase	Aantal respondenten	Definitie fase
Start	56	een bedrijf dat zich in de initiërende fase van de bedrijfslevenscyclus bevindt, bestaat meestal korter dan drie jaar.
Groei	257	een bedrijf dat de opstartfase succesvol heeft doorlopen en zich bevindt in de groeifase van de bedrijfslevenscyclus. Dit houdt in dat de onderneming beschikt over een gevalideerd businessmodel en actief bezig is met het vergroten van marktaandeel, omzet, capaciteit en/of personeelsbestand.
Volwassen	445	een stabiele fase waarin een bedrijf procedures en teams heeft die het mogelijk maken om het bedrijf te runnen zonder al te veel inbreng van de eigenaar. Het bedrijf moet over voldoende geld beschikken om te kunnen investeren in kansen zoals nieuwe producten of overnames.
Neergang	54	de fase waarin stabiele bedrijven een omzetsdaling beginnen te zien en kunnen besluiten hierop aan te passen, bijvoorbeeld door nieuwe investeringen te doen

Omzet

Ondernemers hebben aangegeven in welke categorie hun jaaromzet valt.

Jaaromzet in €	Aantal respondenten
< 100.000	55
100.000 – 500.000	256
500.000 – 1 miljoen	82
1 miljoen – 2 miljoen	55
2 – 10 miljoen	90
10 – 50 miljoen	15
> 50 miljoen	6

Referenties

Panel Fryslân Onderzoeksverantwoording: Steekproef en werving van een representatief

internetpanel (Onderzoeksverantwoording No. 11/23). (2023). Planbureau Fryslân.

<https://www.planbureau.frl/wp-content/uploads/2024/01/Verantwoording-herwerving-panel-2023.pdf>

Bijlage A: Aanschrijfmail

Geachte ondernemer,

Hoe gaan Friese ondernemers om met veranderende omstandigheden? Dit onderzoekt Planbureau Fryslân met bijgevoegde vragenlijst. Invullen hiervan kost u circa 10 minuten. En zou ons enorm helpen bij ons onderzoek van en voor Fryslân. Mogen we op u rekenen?

[Klik hier om te starten.](#)

Met vriendelijke groet,

Arjen Droog

Directeur Planbureau Fryslân

Voor vragen kunt u contact opnemen met Team Ondernemerspanel Fryslân

Team ondernemerspanel Fryslân

ondernemerspanel@planbureau Fryslân.nl

[06 38982668](tel:0638982668)

Werkdagen: ma, di, wo, do, van 09:00 tot 14:00

Planbureau Fryslân, Prins Hendrikstraat 8.

8911 BK Leeuwarden.

www.planbureau Fryslân.nl

Bijlage B: Herinneringsmail

Geachte ondernemer,

Begin december ontving u een mail van het ondernemerspanel van Planbureau Fryslân. We hebben (nog) geen antwoord van u ontvangen. Vriendelijk verzoeken we u de vragenlijst in te vullen. Ruim 400 ondernemers zijn u voorgegaan.

Hoe gaan Friese ondernemers om met veranderende omstandigheden? Dit onderzoekt Planbureau Fryslân met bijgevoegde vragenlijst. Invullen hiervan kost u circa 10 minuten. En zou ons enorm helpen bij ons onderzoek van en voor Fryslân. Mogen we op u rekenen?

[Klik hier om te starten.](#)

Met vriendelijke groet,

Arjen Droog

Directeur Planbureau Fryslân

Voor vragen kunt u contact opnemen met Team Ondernemerspanel Fryslân

Team ondernemerspanel Fryslân
ondernemerspanel@planbureau Fryslân.nl
[06 38982668](tel:0638982668)

Werkdagen: ma, di, wo, do, van 09:00 tot 14:00
Planbureau Fryslân, Prins Hendrikstraat 8.
8911 BK Leeuwarden.
www.planbureau Fryslân.nl

Bijlage C: Pilotvragenlijst

V00_intro: Fijn dat u meedoet aan het ondernemerspanel van Fryslân!

Met deze vragenlijst willen we nagaan hoe Friese ondernemers aankijken tegen een aantal belangrijke ontwikkelingen. Het invullen van deze vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten.

Wij gaan zorgvuldig met uw gegevens om. Dit staat in het privacy-regelement van Planbureau Fryslân. Bij de uitwerking van alle antwoorden zorgen we ervoor dat informatie niet tot u te herleiden is, u blijft anoniem.

Team Ondernemerspanel Fryslân

V01: Bedrijven hebben verschillende doelstellingen. Waar streeft uw bedrijf vooral naar?

U kunt maximaal drie antwoorden aanvinken.

- ☐ Continuïteit van het (familie)bedrijf.
- ☐ Groei van omzet en winst.
- ☐ Innovatie.
- ☐ Groei van aantal personeelsleden.
- ☐ Bijdrage aan de kwaliteit van leven van de klant.
- ☐ Positieve impact op de samenleving.
- ☐ Positieve impact op het milieu.
- ☐ Anders, namelijk:

V02: Ondervindt uw bedrijf één, meerdere of geen enkele van onderstaande uitdagingen bij het nastreven van de bedrijfsdoelen? Geef aan wat vooral van toepassing is.

U kunt maximaal drie antwoorden aanvinken.

- ☐ Beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel.
- ☐ Problemen bij het vinden van nieuwe klanten en/of opdrachten.
- ☐ Moeizame toegang tot kennis.
- ☐ Moeizame toegang tot financiering.

- ☐ Moeizame toegang tot relevante netwerken.
- ☐ Beperkte fysieke ruimte.
- ☐ Beperkt organisatorisch vermogen.
- ☐ Beperkte toegang tot subsidies.
- ☐ Beperkte beschikbaarheid van samenwerkingspartners.
- ☐ Netcongestie (tekort aan capaciteit in het elektriciteitsnet).
- ☐ Regelgeving van de overheid die uitdagingen oplevert.
- ☐ Anders, namelijk:
- ☐ Geen van bovenstaande.

V03: De Friese economie wordt geconfronteerd met een aantal grote transities.

Welke van onderstaande veranderingen vraagt de meeste aandacht van uw bedrijf ?

- ☐ De transitie van een lineaire naar een circulaire economie.
- ☐ De transitie van fossiele naar hernieuwbare energie.
- ☐ De transitie van analoog naar digitaal.
- ☐ Geen van bovenstaande transities

V03b: U heeft aangegeven dat "**V03;**" de meeste aandacht vraagt van uw bedrijf.

Wat vraagt in de tweede plaats de meeste aandacht?

- ☐ Transitie van een lineaire naar een circulaire economie.
- ☐ Transitie van fossiele naar hernieuwbare energie.
- ☐ Transitie van analoog naar digitaal.
- ☐ Geen van bovenstaande transities

V04_intro: De volgende vragen gaan over circulaire economie.

In de circulaire economie worden bestaande grondstoffen steeds weer hergebruikt, op de manier waarop ze het meest waardevol zijn voor de economie.

V04: Als u aan circulaire economie denkt, welke van onderstaande onderwerpen vindt u daar dan bij horen?

U kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Materialen.
- ☐ Energie.
- ☐ Water.
- ☐ Biodiversiteit.
- ☐ Mogelijkheden om mee te doen voor iedereen (sociale inclusie/inclusiviteit).
- ☐ Gezondheid en welzijn.
- ☐ Toegevoegde sociale waarde en milieuwaarde.
- ☐ Anders, namelijk:

V05: In hoeverre gelden de volgende stellingen wel of niet voor uw bedrijf?

	Helemaal niet	Enigszins niet	Neutraal	Enigszins wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Ons bedrijf streeft waar mogelijk naar 100% recycling van producten en materialen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf heeft een strategie voor recycling van materialen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf werkt aan het circulair maken van grondstofstromen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ons bedrijf gebruikt ten opzichte van 5 jaar geleden, in verhouding, minder materialen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf gebruikt ten opzichte van 5 jaar geleden, in verhouding, minder water.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf draagt bij aan meer biodiversiteit.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf draagt bij aan sociale inclusiviteit.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf draagt bij aan gezondheid en welzijn.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf draagt bij aan sociale waarde en milieu waarde.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf ervaart belemmeringen bij de transitie naar een meer circulair bedrijf.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V05a: Op welke wijze werkt uw bedrijf aan het circulair maken van grondstofstromen?

U kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Mijn bedrijf heeft inzicht in de grondstofstromen.
- ☐ Mijn bedrijf heeft een plan om grondstoffen circulair te maken.
- ☐ Mijn bedrijf is actief in de keten van grondstoffen, dus met leveranciers en afnemers.

- ☐ Circulair werken is het (toekomstig) verdienmodel van mijn bedrijf.
- ☐ Anders, namelijk:

V05b: U heeft aangegeven dat uw bedrijf belemmeringen ervaart bij de transitie naar een meer circulair bedrijf.

Welke van onderstaande factoren ervaart uw bedrijf vooral als belemmering?

U kunt maximaal drie antwoorden aanvinken.

- ☐ Beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel.
- ☐ Problemen bij het vinden van nieuwe klanten en/of opdrachten.
- ☐ Moeizame toegang tot kennis.
- ☐ Moeizame toegang tot financiering.
- ☐ Moeizame toegang tot relevante netwerken.
- ☐ Beperkte fysieke ruimte.
- ☐ Beperkt organisatorisch vermogen.
- ☐ Beperkte toegang tot subsidies.
- ☐ Beperkte beschikbaarheid van samenwerkingspartners.
- ☐ Netcongestie (tekort aan capaciteit in het elektriciteitsnet).
- ☐ Regelgeving van de overheid die uitdagingen oplevert.
- ☐ Anders, namelijk:

V06: Is uw bedrijf bereid tot investeren in de circulaire economie? En zo ja, om wat voor investeringen gaat het?

U kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Ja, in materialen.
- ☐ Ja, in energie.
- ☐ Ja, in watergebruik.
- ☐ Ja, in biodiversiteit.

- ☐ Ja, in sociale inclusiviteit.
- ☐ Ja, in gezondheid en welzijn.
- ☐ Ja, in toegevoegde sociale waarde en milieuwaarde.
- ☐ Ja, in technologie ten behoeve van circulariteit.
- ☐ Ja, in iets anders, namelijk:
- ☐ Nee, geen investeringen.

V07_intro: De volgende vragen gaan over de transitie van fossiele naar hernieuwbare energie.

Met de energietransitie bouwen we als samenleving het gebruik van fossiele bronnen zoals olie en aardgas af en neemt het gebruik van hernieuwbare energie uit zon, wind en waterkracht toe.

V07: In hoeverre gelden de volgende stellingen wel of niet voor uw bedrijf?

	Helemaal niet	Enigszins niet	Neutraal	Enigszins wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Ons bedrijf streeft naar gebruik van 100% groene energie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf stapt (voor een deel) volgend jaar over of is al overgestapt op groene energie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf heeft zicht op de CO ₂ -uitstoot van het productieproces.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf neemt maatregelen om de	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CO2-uitstoot te beperken.						
Ons bedrijf ondervindt belemmeringen als gevolg van stikstofproblematiek.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf heeft last van de stijgende energieprijzen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf werkt voor de energievoorziening samen met andere organisaties.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf ervaart belemmeringen bij de overstap naar groene energie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V07a: U heeft aangegeven dat uw bedrijf maatregelen treft om de CO2-uitstoot te beperken.

Welke maatregelen treft uw bedrijf om de CO2-uitstoot te beperken?

U kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Implementeren energiezuinige technologie.
- ☐ Meer efficiënt gebruik grondstoffen.
- ☐ Optimaliseren van logistieke processen (aanvoer-doorvoer-afvoer).
- ☐ Zelf opwekken van groene energie.
- ☐ Isolatie van de bedrijfsgebouwen.
- ☐ Gebruik elektrische bedrijfsauto's.
- ☐ Gebruik duurzame materialen.

- ☐ Vermindering CO2-uitstoot toeleveringsketen.
- ☐ Afvalvermindering (bijvoorbeeld door minder te produceren).
- ☐ Opslag van CO2.
- ☐ Iets anders, namelijk:
- ☐ Weet ik niet.

VO7b: U heeft aangegeven dat uw bedrijf belemmeringen ervaart bij de overstap naar hernieuwbare energie.

Welke van onderstaande factoren ervaart uw bedrijf vooral als belemmering?

U kunt maximaal drie antwoorden aanvinken.

- ☐ Beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel.
- ☐ Problemen bij het vinden van nieuwe klanten en/of opdrachten.
- ☐ Moeizame toegang tot kennis.
- ☐ Moeizame toegang tot financiering.
- ☐ Moeizame toegang tot relevante netwerken.
- ☐ Beperkte fysieke ruimte.
- ☐ Beperkt organisatorisch vermogen.
- ☐ Beperkte toegang tot subsidies.
- ☐ Beperkte beschikbaarheid van samenwerkingspartners.
- ☐ Netcongestie (tekort aan capaciteit in het elektriciteitsnet).
- ☐ Regelgeving van de overheid die uitdagingen oplevert.
- ☐ Anders, namelijk:

VO8: Hoeveel procent van het stroomverbruik van uw bedrijf is -bij benadering- groene energie?

☐

☐ Weet ik niet.

☐ Wil ik niet zeggen.

V09_intro: De volgende vragen gaan over digitalisering.

Met digitalisering wordt bedoeld de overgang van processen en informatie naar digitale vorm. Digitalisering kan leiden tot een verandering in de bedrijfsvoering en de inhoud van het werk.

V09: In hoeverre gelden onderstaande stellingen wel of niet voor uw bedrijf?

	Helemaal niet	Enigszins niet	Neutraal	Enigszins wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Ons bedrijf investeert voldoende in de digitale geletterdheid van de werknemers.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf ervaart aanzienlijke voordelen van digitalisering en automatisering.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf ervaart belemmeringen bij de overstap van analoog naar digitaal.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V09a: U heeft aangegeven dat uw bedrijf belemmeringen ervaart bij de overstap van analoog naar digitaal.

Welke van onderstaande factoren ervaart uw bedrijf vooral als belemmering?

U kunt maximaal drie antwoorden aanvinken.

☐ Beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel.

- ☐ Problemen bij het vinden van nieuwe klanten en/of opdrachten.
- ☐ Moeizame toegang tot kennis.
- ☐ Moeizame toegang tot financiering.
- ☐ Moeizame toegang tot relevante netwerken.
- ☐ Beperkte fysieke ruimte.
- ☐ Beperkt organisatorisch vermogen.
- ☐ Beperkte toegang tot subsidies.
- ☐ Beperkte beschikbaarheid van samenwerkingspartners.
- ☐ Netcongestie (tekort aan capaciteit in het elektriciteitsnet).
- ☐ Regelgeving van de overheid die uitdagingen oplevert.
- ☐ Anders, namelijk:

V10: In welke vormen van digitalisering en automatisering investeert uw bedrijf?

U kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- ☐ Generatieve AI.
- ☐ Datagedreven besluitvorming.
- ☐ Cybersecurity.
- ☐ Big data.
- ☐ Robotisering.
- ☐ Anders, namelijk:
- ☐ Geen van bovenstaande.

V11: Ondernemers doen investeringen in de genoemde transitie: A) van lineaire naar circulaire economie, B) van fossiele naar hernieuwbare energie en C) van analoog naar digitaal.

Welk aandeel van de jaarlijkse omzet heeft uw bedrijf (de afgelopen drie jaar) gemiddeld per jaar besteed aan deze transitie?

	Tot 10 % van de jaaromzet	10 tot 20 %	20 tot 40 %	40% tot 60 %	80 tot 100 %	Meer dan 100 %	Weet ik niet	Wil ik liever niet zeggen
A) Transitie van lineaire naar circulaire economie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B) Transitie van fossiele naar hernieuwbare energie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C) Transitie van analoog naar digitaal.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V12_intro: De volgende vragen gaan over mienskip.

Bedrijven zijn meer of minder geworteld in de mienskip en hebben relaties dicht bij huis en/of verder weg. Hier proberen we met onderstaande vragen meer zicht op te krijgen. Er zijn geen goede of slechte antwoorden.

V12: Het bedrijfsleven draagt op verschillende manieren bij aan de mienskip in Fryslân.

In hoeverre gelden de volgende stellingen wel of niet voor uw bedrijf?

	Helemaal niet	Enigszins niet	Neutraal	Enigszins wel	Helemaal wel	Niet van toepassing
Ons bedrijf vindt dat al onze werknemers samen een afspiegeling van de samenleving moeten vormen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf sponsort regelmatig lokale	☐	☐	☐	☐	☐	☐

culturele- en/of sportevenementen.						
Ons bedrijf draagt op een andere manier bij aan de mienskip.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ons bedrijf vindt sociale en/of omgevingsimpact belangrijker dan winst en/of groei.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V12a: U heeft aangegeven dat uw bedrijf bijdraagt aan de mienskip op een andere manier dan sponsering van lokale culturele- en/of sportevenementen.

Op wat voor manier levert uw bedrijf een bijdrage aan de mienskip?

V13: Graag willen we zicht krijgen op uw relaties met andere bedrijven en instellingen en of deze relaties dichtbij of ver weg gevestigd zijn.

Kunt u in onderstaande matrix voor de verschillende soorten relaties – bij benadering- aangeven waar deze gevestigd zijn? U kunt meerdere antwoorden per rij aanvinken

	De gemeente waar uw bedrijf gevestigd is.	De provincie Fryslân.	Overig Noord Nederland (<i>Groningen en Drenthe</i>).	Overig Nederland (<i>buiten Groningen, Fryslân en Drenthe</i>).	Overig Europa (<i>buiten NL</i>).	Buiten Europa.	Niet van toepassing.
Afneemmers/klanten (<i>aan wie u levert</i>)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Toeleveranciers (<i>van wie u afneemt, primair proces</i>)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Waar wonen uw werknemers	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dienstverleners (<i>bijv. adviseurs, bedrijfsvoering</i>)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kennispartners/onderwijsinstellingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Waar zijn uw financiers gevestigd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

V14_intro: Voor de analyse van de antwoorden van alle respondenten hebben we enkele gegevens over uw bedrijf nodig.

De volgende vragen gaan hierover.

gemeente: In welke gemeente is uw bedrijf gevestigd?

- ☐ Achtkarspelen
- ☐ Ameland
- ☐ Dantumadiel
- ☐ De Fryske Marren
- ☐ Harlingen
- ☐ Heerenveen
- ☐ Leeuwarden
- ☐ Noardeast-Fryslân
- ☐ Ooststellingwerf
- ☐ Opsterland

- ☐ Schiermonnikoog
- ☐ Smallingerland
- ☐ Súdwest-Fryslân
- ☐ Terschelling
- ☐ Tytsjerksteradiel
- ☐ Vlieland
- ☐ Waadhoeke
- ☐ Weststellingwerf

vestigingsplaats: In welke plaats binnen de gemeente is uw bedrijf gevestigd?

omzetcategorie: In welke van de volgende categorieën valt de omzet van uw bedrijf?

- ☐ Minder dan €100.000.
- ☐ €100.000 tot €500.000.
- ☐ €500.000 tot €1.000.000.
- ☐ 1 tot 2 miljoen euro per jaar.
- ☐ Tussen de 2 en 10 miljoen euro per jaar.
- ☐ Tussen de 10 en 50 miljoen euro per jaar.
- ☐ Meer dan 50 miljoen euro per jaar.
- ☐ Wil ik liever niet zeggen.

aantal_werknemers: In welke categorie valt het aantal mensen dat bij uw bedrijf werkt, uzelf meegerekend?

- ☐ 1 persoon (ik ben zzp'er)
- ☐ 2 t/m 9 personen

- ☐ 10 t/m 49 personen
- ☐ 50 t/m 249 personen
- ☐ 250 of meer personen

sector omschrijving: In welke sector is uw bedrijf (voornamelijk) actief?

- ☐ Landbouw, bosbouw en visserij
- ☐ Industrie
- ☐ Bouwnijverheid
- ☐ Groot- en detailhandel
- ☐ Vervoer en opslag
- ☐ Logies-, maaltijd- en drankverstrekking
- ☐ Informatie en communicatie
- ☐ Financiële instellingen
- ☐ Verhuur van en handel in onroerend goed
- ☐ Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening
- ☐ Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening
- ☐ Onderwijs
- ☐ Gezondheids- en welzijnszorg
- ☐ Cultuur, sport en recreatie
- ☐ Overige dienstverlening
- ☐ Nutsbedrijven

ontwikkelingsfase: Er kunnen verschillende fases worden onderscheiden in de ontwikkeling van een bedrijf.

Tot welke categorie zou u uw bedrijf rekenen?

- ☐ Startende onderneming.
- ☐ Groeiende onderneming.
- ☐ Volwassenheid.
- ☐ Neergang/doorstart.

familiebedrijf: Is uw bedrijf een familiebedrijf?

- ☐ Ja.
- ☐ Nee.
- ☐ Weet ik niet.

V17: Wilt u nog iets kwijt naar aanleiding van deze vragenlijst?

☐	

V18: Wilt u op de hoogte gehouden worden van de resultaten?

- ☐ Ja.
- ☐ Nee.

V19: Gaat u akkoord met [het privacy-reglement](#)?

- ☐ Ja, ik ga akkoord met verwerking van de door mij ingevulde gegevens.
- ☐ Nee, ik geef geen toestemming voor verdere verwerking van de door mij ingevulde gegevens.

V20: Wilt u een volgende keer (in 2026) weer meedoen met het ondernemerspanel?

- ☐ Ja.

☐ Misschien.

☐ Nee.

V21: Klopt het e-mail adres waarop uw onderneming voor deze vragenlijst is aangeschreven?

☐ Ja, graag verdere communicatie ook op hetzelfde e-mailadres.

☐ Nee, graag het volgende e-mailadres gebruiken voor verdere communicatie:

V21_e_mail_check: Vul uw e-mailadres nogmaals in:

V21_e_mail: Vul uw e-mailadres in:

V22_exit: Hartelijk dank voor het invullen van de vragenlijst!

Uw antwoorden zijn opgeslagen.

Wanneer u op 'verder' klikt verlaat u de vragenlijst.